

Lokakuun vallankumous, historian käännekohta

Taustaa

Lokakuun vallankumous oli ensimmäinen sosialistinen vallankumous, joka perustui täysin tieteelliseen käsitykseen luonnon ja yhteiskunnan edistymisestä.

Toisen internationaalin saksalaiset edustajat pitivät Venäjän tuotantovoimien kehitystasoa liian alhaisena, jotta se voisi johtaa voitokkaaseen vallankumoukseen. Lenin osoitti v. 1916 teoksessaan Imperialismi kapitalismin korkeimpana kehitysvaiheena, että kapitalistinen järjestelmä kokonaisuudessaan oli kypsynyt työväenluokan vallankumousta varten. Taloudellinen kehitys oli saavuttanut riittävän tason ja I maailmansota oli kärjistänyt imperialismin ristiriitoja.

Vallankumouksen objektiiviset ehdot olivat olemassa Venäjällä, ts. monopolikapitalismin oli luonut Venäjällä sosialismin aineelliset edellytykset. Ennen v. 1905 Venäjälle oli syntynyt kapitalistinen suurteollisuus ja työväenluokka. Teollisuuskapitalismi kehittyi maaorjuuden lakkauttamisen jälkeen nopeasti ja vuoteen 1900 mennessä työläisten lukumäärä oli jo lähes kolme miljoonaa.

Tästäkin huolimatta Venäjän kapitalismi kulki muihin Euroopan suurvaltoihin nähden jälkijunassa. Työläiset tekivät Euroopan pisintä työpäivää vailla minkäänlaisia poliittisia oikeuksia, työturvallisuutta tai sosiaaliturvaa. Porvariston voitot olivat moninkertaiset länsimaihin verrattuna. Länsimaiden kapitalistit omistivat tsaarin myötävaikutuksella pääosan Venäjän teollisuudesta. Ulkomaisen finanssipääoman myötävaikutuksella Venäjällä oli saavutettu myös pankki- ja teollisuusmonopoliin korkea kehitystaso.

Vallankumous alkoi Venäjällä siksi, että Venäjältä oli tullut imperialismin ketjun heikoin lenkki. Venäjällä kapitalismin taloudelliset ja poliittiset ristiriidat saavuttivat erityisen kärkevyyden eikä hallitsevalla luokalla ollut edellytyksiä estämään vallankumouksellista liikettä. Sotilaallinen ja feodaalinen sorto punoutuivat yhteen kapitalistisen ja kansallisen sarron kanssa. Leninin sanoin ” Venäjän proletariaatin oli helpompi aloittaa vallankumous kuin kaikkein kehitty-

neimpien maiden työväenluokan, mutta vallankumouksen jatkaminen ja päätökseen vieminen tulisi olemaan vaikeampaa.”

Helmikuun vallankumous

Sota vaikutti kielteisesti maatalouteen ja liikenteeseen. Lakot voimistuivat. Tsaari ei kyennyt turvaamaan voittoja rintamalla, joista porvaristo oli kiinnostunut. Työväenluokka, talonpojat ja vallankumoukselliset sotilaat vaativat rauhaa ja parempia oloja. Verisunnuntain vuosipäivänä 1917 ympäri Venäjää järjestettiin sodanvastaisia mielenosoituksia. Pietarissa alkoi 23.2.1917 bolshevikkien aloitteesta voimakas lakkoliike leviten koko Venäjälle. Bolshevikit kehoittivat työläisiä aseelliseen kapinaan. 26.2. Pietarin varusväki siirtyi lakkolaisten puolelle ja aseellinen kapina voitti 27.2., kun Pietarin varusväki kieltäytyi ampumasta työläisiä. 27.2.. Seuraavana päivänä Moskova siirtyi vallankumouksellisen kansan käsiin.

Bolshevikkien keskuskomitea julkaisi manifestin, jossa kansaa kehoitettiin muodostamaan väliaikainen vallankumouhallitus, säättämään 8-tunnin työaikalaki, takavarikoimaan tilanomistajien maat ja lopettamaan imperialistinen sota. Porvaristo ei enää uskaltanut esittää tunnusta monarkian säilyttämiseksi. Samaan aikaan työläiset alkoivat perustaa neuvostoja ja sotilaat omia komiteoitaan, minkä tuloksena perustettiin Pietarin työläisten ja sotilaiden neuvostojen komitea. Venäjällä syntyi uusi tilanne, kun 2.3. perustettiin uusi porvarillinen väliaikainen hallitus, jolloin tsaari luopui vallasta ja Venäjämästä tuli porvarillinen tasavalta.

Kaksoisvalta

Itsevaltiudesta oli tehty loppu ja julistettu porvarillisia vapauksia. Vuoden 1917 alussa Pietarin neuvostojen enemmistö oli kuitenkin pikkuporvarillisilla puolueilla, menshevikeillä ja eserreillä. Näiden puolueiden johtajat muodostivat väliaikaisen hallituksen, johon kuului porvariensa ja tilanherrojen edustajia ja joka ei aikonutkaan toteuttaa työläisten esittämiä vaatimuksia. Tämä oli mahdollista, koska työväenluokan järjestäytyneisyys ja tietoisuus oli riittämättömällä tasolla.

Väliaikainen hallitus edusti porvariston diktatuuria ja neuvostot edustivat työläisten ja talonpoikain diktatuuria. Neuvostojen valta perustui aseistettuihin työläisiin, talonpoikiin ja vallankumouksellisiin sotilaisiin. Siksi väliaikainen hallitus ei voinut hyväksyä ainoatakaan lakia ilman neuvostoja. Neuvostot taas olivat voima ilman valtaa, koska he tunnustivat väliaikaisen porvarillisen hallituksen, joka ei halunnut toteuttaa kansan vaatimuksia. Muodostui porvariston vallan ja työväen vallan omalaatuinen yhteen punoutuma. Bolshevikkien toiminta oli nyt kuitenkin julkista ja he aloittivat järjestöllisen organisoitumisen ja selvitystyön. Välittömästi vallankumouksen jälkeen alkoi ilmestyä uudelleen (5.3.1917) Pravda. Tavoitteena oli saada edustajia neuvostoihin niin, että kansan tahto pääsisi voitolle.

Huhtikuun teesit

Suurten vaikeuksien jälkeen Lenin palasi 3.4.-1917 Venäjälle. Suomen asemalla järjestettiin suuri joukkokokous. Siinä pitämässään puheessa Lenin kutsui työläisiä, sotilaita ja talonpoikia taisteluun sosialistisen vallankumouksen puolesta. Seuraavana päivänä Lenin esitti bolshevikkien kokouksessa kuuluisat "Huhtikuun teesit". Niiden keskeinen sisältö oli seuraava: Ei saa antaa mitään tukea väliaikaiselle hallitukselle. On aika siirtyä porvarillisesta vallankumouksesta sosialistiseen vallankumoukseen. On päästävä irti kaksoisvallasta ja otettava valta neuvostojen käsiin. Parlamentaariseen tasavaltaan palaaminen olisi paluuta taaksepäin, vaan tulee siirtyä teollisuustyöläisten, maatyöläisten ja talonpoikain Neuvostotasavaltaan.

Lenin ei esittänyt aseellista kapinaa väliaikaista hallitusta vastaan, joka sillä hetkellä nautti neuvostojen luottamusta. Hän esitti selostustyön kautta hankittavaksi enemmistöä neuvostoihin. Teesit levisivät nopeasti kaikkiin puoluejärjestöihin. Puoluekonferenssi 24-29.4. hyväksyi teesit ja päätti muuttaa porvarillis-demokraattisen vallankumouksen sosialistiseksi vallankumoukseksi.

Heinäkuun kriisi ja kaksoisvallan loppu

Bolshevikit valmistautuivat huhtikuun jälkeen vallankumoukseen rauhanomaisin keinoin. Päähuomio kiinnitettiin toimintaan kansanjoukoissa. Myös armeijan joukko-osastoihin perustettiin puolue-osastoja. Kesällä bolshevikkien vaikutus alkoi ratkaisevasti lujittua, kun selvisi, että hallituksen, menshevikkien ja eserrien linja ei johda mihinkään. Puolueen jäsenmäärä oli kohonnut yli 200 000. Pietarin tehdaskomiteoissa bolsheveikeilla oli 3/4 enemmistö.

Toisaalta vastavallankumous valmistautui ratkaisevaan taisteluun. 4.7. hallitus organisoi armeijan rintamalla hyökkäykseen ja palautti voimaan kuolemantuomion. Hyökkäys rintamalla epäonnistui. Silloin Pietarin työläiset lähtivät kadulle vaatimaan vallan siirtämistä neuvostoille. Hallitus hyökkäsi rintamalta siirrettyjen asevoimien tuella menshevikkien ja eserrien suostumuksella 500 000 mielenosoittajan kimppuun ja 5.7. Pravdan toimitus tuhottiin. Mielenosoittajia ammuttiin. Annettiin myös käsky Leninin vangitsemiseksi, mutta puolueen onnistui siirtää Lenin Pietarista Suomen puolelle. Menshevikit olivat lopullisesti pettäneet vallankumouksen. Sosialisti Kerenskin johdolla kaikki valta siirtyi nyt imperialistista politiikkaa toteuttavalle väliaikaiselle hallitukselle ja kaksoisvallasta tuli loppu.

Valmistautuminen aseelliseen kapinaan

Heinäkuun tapahtumien jälkeen tilanne Venäjällä muuttui. Suomesta käsin Lenin esitti arvion, jonka mukaan vallankumouksen rauhanomainen vaihe ja kaksoisvalta on päättynyt. Menshevikkien ja eserrien petturuudesta johtuen vallassa on täysin porvarillinen hallitus ja neuvostot ovat täysin vastavallankumouksen puolella. Lenin esitti tunnukseen "kaikki valta neuvostoille" väliaikaista hylkäämistä ja valmistautumista kukistamaan väliaikainen hallitus aseellisesti. Nämä esitykset hyväksyttiin 26.7.-3.8. pidetyssä 6. puolueen edustajakokouksessa.

Kokouksen jälkeen alettiin tehdä selvitys- ja järjestelytyötä tehtaissa, armeijan osastoissa ja maaseudulla. Hankittiin aseita ja perustettiin punakaartilaisosastoja. Tässä vaiheessa päiväjärjestykseen asetui kysymys valtiosta, miten suhtautua porvarilliseen valtioon ja millainen tulee olla työväen ja talonpoikain hallitseman valtioon. Tässä vaiheessa syksyllä 1917 Lenin kirjoitti vallankumouksen kehittämiseksi teoksensa "Valtio ja vallankumous". Siinä hän kehitteli edelleen Marxin ja Engelsin oppia valtiosta ja työväenluokan vallasta ja selvitti millainen tulee olla työväen ja talonpoikain valtioon.

Kornilovin kapina

Heinäkuun alun tapahtumien jälkeen kansa alkoi kuitenkin herätä. Taloudellinen kriisi syveni. Työläiset ja sotilaat alkoivat joukoittain erota menshevikeistä ja esserristä polttaen jäsenkirjojaan. Kun selvisi, että hallitus ei aio toteuttaa kansan vaatimuksia, alkoivat neuvostot nopeasti siirtyä vallankumouksen puolelle.

Mutta myös porvaristo ryhtyi laajentamaan vastahyökkäystään. Vallankumouksellisimpia joukko-osastoja riisuttiin aseista ja alettiin siirtää rintamalle. Pietariin siirrettiin hallitukselle uskollisia joukkoja. Kerenski yhdessä ulkomaisten imperialistien, tilanherrain porvariensa kanssa alkoi järjestää Tsaarille uskollisen kenraali Kornilovin avulla Pietariin Etelä-Venäjältä vastavallankumouksellisia joukkoja. Nämä eivät osanneet venäjän kieltä ja Kornilov oletti, että nämä eivät siksi saa yhteyttä Pietarin väestöön.

Muodollisesti Kornilov lähti kapinaan väliaikaista hallitusta vastaan, mutta todellisuudessa tarkoitus oli tuhota punakaartit. Väliaikaisen hallituksen pääministeri Kerenski kuitenkin pelästyi liittolaistaan Kornilovia ja joutui hyväksymään käskyn työläisten mobilisoimiseksi Pietarin puolustamiseen. Tämän työn organisoivat bolshevikit. Jaettiin aseet ja perustettiin työläisosastoja. Pietarin puolustukseen vedettiin mukaan varusväki ja Itämeren laivasto.

Voimasuhteet olivat muuttuneet niin, että Pietarin puolustus oli bolshevikkien käsissä. Bolshevikit organisoivat liikkeelle agitaattoreita, jotka lähtivät Kornilovin armeijaa vastaan ja soluttautuivat kornilovilaisten joukkoon. Ja niin taitavia olivat bolshevikkien agitaattorit, että kapina kuivui kasaan ja jopa kasakat kieltäytyivät hyökkäämästä Pietariin.

"Kaikki valta neuvostoille"

Kornilovin vastaisten taistelujen aikana tapahtui lopullisesti neuvostojen vasemmistolaistuminen. Elokuussa Pietarin neuvostossa saivat bolshevikit enemmistön ja se julisti tunnuksen "kaikki valta neuvostoille". Syyskuussa Moskovan neuvoston ohella yli 250 neuvostoa tukivat tunnusta "kaikki valta neuvostoille", mutta nyt tämä tunnus tarkoitti aseellista kapinaa. Kornilovin kapinan jälkeen vallitsi joitain päiviä tilanne, jolloin valta olisi voinut siirtyä rauhanomaisesti neuvostoille, mutta menshevikit ja eserrät eivät suostuneet ja siirtyivät yhä enemmän oikealle. Tämä tilanne meni ohi ja ainoa tie oli aseellisen kapinan valmistelu.

Lokakuun vallankumous

Väliaikaisen hallituksen politiikka johti maan syksyllä katastrofin partaalle. Teollisuus ja liikenne ajautui rappiolle, raaka-aineista ja poltto-aineista oli suuri pula, oli elintarvikepula ja valtiontalouden vararikko. Moskovan ja Pietarin varuskunnat sekä Itämeren laivasto siirtyivät vallankumouksen puolelle. Lenin lähetti syyskuussa puolueelle sekä Pietarin ja Moskovan komitealle kaksi kirjettä: "Bolshevikkien on otettava valta" ja "Marxilaisuus ja kapina", joissa hän luonnosteli kapinan toteuttamisen. Bolshevikkipuolueessa oli tällöin 400 000 jäsentä.

Lokakuussa Lenin palasi jälleen Pietariin, minkä jälkeen 10.10. pidettiin puolueen keskuskomitean kokous, jossa hyväksyttiin päätös kapinan valmistelusta ja toteuttamisesta. Keskuskomitean jäsenistä ainoastaan Kamenev ja Zinovjev vastustivat kapinaa. Aseellisen kapinan valmistelua varten perustettiin esikunta, jonka johtoon tuli Lenin. Lenin torjui kaikki yritykset siirtää kapinan alkamisajankohtaa, koska se olisi merkinnyt vallankumouksellisen tilanteen hukkaamista. Kapinaan valmistauduttiin koko maassa. Puolueen keskuskomitean päätöslauselmia asettui kannattamaan Moskovan ja Pietarin konferenssien ohella 30 aluekonferenssia. Samaan aikaan bolshevikit valmistelivat neuvostojen II yleisvenäläistä edustajakokousta, joka määrättiin kokoontuvaksi 25. lokakuuta.

Vallankumous joutui suureen vaaraan kun keskuskomitean petturijäsenet Kamenev ja Zinovjev antoivat 18.10. menshevikkilehdistössä ilmi suunnitelman aseellisen kapinan toteuttamisesta. Kerenskin hallitus alkoi siirtää 19.10. vastavallankumouksellisia joukkoja Pietariin. Kapina päätettiin siirtää alkavaksi päivää ennen neuvostojen II:n yleis-

venäläisen edustajakokouksen alkamista 24.10. Kerenskin hallitus aloitti vastatoimensa 24.10 aamulla lähettään panssariautoja tuhoamaan bolshevikkien toimistoja ja lehtien toimituksia.

Mutta vallankumoukselliset joukot olivat kaikkialla vastassa Kerenskin joukkoja häätäen heidät pois. Lenin saapui Smolnaan vallankumouksen johtokeskukseen 24.10. yöllä. Samana yönä piirrettiin talvipalatsi. 25.10. päivällä miehittiin asemat, posti ja lennätin, Nevan sillat, ministeriöt ja valtionpankki. Yöllä 25.-26.10. panssarilaiva Auroran merkkilaukauksesta alkoi työläisten, sotilaiden ja matruusien väkiryökkö Talvipalatsiin, jonne väliaikainen hallitus oli linnoittautunut. Väliaikainen hallitus vangittiin. Vallankumous toteutettiin suunnitelmien mukaan lokakuun 25.-26. päivinä (marraskuun 7-8. päivinä), jolloin vallankumous saavutti voiton Pietarissa. Moskovassa vallankumous voitti 25.10-2.11.-17 (7-15.11.-17). Lokakuun 25. päivänä

Pietarissa alkanut neuvostojen II edustajakokous, jossa nyt valtava enemmistö oli siirtynyt bolshevikkien käsiin, saattoi ilmoittaa kaiken vallan maassa siirtyneen työläisten, talonpoikain ja sotilaiden neuvostoille. Tämä kokous hyväksyi ensimmäisinä lakeinaan esityksen kaikille sotaikäisille maille ehdotuksen rauhasta ja päätöksen maan kansallistamisesta ja luovuttamisesta talonpoikain haltuun. Samaten kokouksessa ilmoitettiin kaiken vallan maassa siirtyneen neuvostojen käsiin, valittiin uudelle vallalle hallitus, kansankomissaarien neuvosto, jonka johtoon valittiin Lenin.

Lokakuun vallankumous, historian taitekohta

Lokakuun vallankumouksen merkitystä ei heti tajuttu. Se aloitti hyökkäyksen kansainvälisen pääoman perusteisiin ja avasi ihmiskunnalle näkymän sosialismiin. Se merkitsi myös valtavaa teoreettista selkeytymistä työväenliikkeessä. Se osoitti, Marxin, Engelsin ja Leninin teorian sosialistisesta vallankumouksesta oikeaksi ja nopeutti kommunistisen puolueiden syntyä ja kehitystä. Tällä oli suuri merkitys kansallisesti ja kansainvälisesti.

Marxilaisten ja reformistien ja opportunistien välinen taistelu oli kärjistynyt jo aiemmin suhtautumisessa I maailmansotaan. Toisen internationaalin päätöksissä oli sovittu asettautumisesta sotaan vastaan, mutta lopulta vain Venäjän sosiaalidemokraattinen puolue bolshevikit asennoituivat systemaattisesti sotaan vastaan.

Lokakuun vallankumous muodosti vedenjakajan maailman politiikassa. Sosialismin väliaikaisesta taantumuksesta huolimatta sen vaikutus näkyy edelleenkin.

Lokakuun vallankumous liittyy Suomen historiaan

Vuosi 1917 oli myös Suomessa myrskyistä. Torpparit vaativat itsenäisyyttä. Oli voikapinoita ja pulaa elintarvikkeista. Tsaarin kukistuminen vaikutti voimakkaasti Suomeen. Helmikuun vallankumouksen jälkeen osa niistä säädöksistä ja rajoituksista kumoutui, jotka estivät työväestön toiminnan. Työväenjärjestöt voimistuivat ja niiden jäsenmäärä kasvoi. Järjestöt lähtivät taisteluun työväen ja maaseudun työtätekevien oikeuksien puolesta.

Suomessa oli runsaasti venäläistä sotaväkeä. Työväenluokka näki, miten sotilaat riisuivat aseista vastavallankumoukselliset upseerinsa. Syntyneet sotamiesneuvostot estivät venäläisen sotaväen käytön Suomen työväestöä vastaan vuoden 1917 lakkotaisteluiden yhteydessä. Bolshevikeilla oli sotaväen keskuudessa omat järjestöt, jotka tekivät valistustoimintaa.

Marraskuun suurlakolla 1917 oli vallankumouksellinen luonne. Suuressa osassa maata valta oli työväen käsissä. Suomen vanhan työväenpuolueen johto ei kuitenkaan uskaltanut lähetä vallankumouksen tielle, mihin työväki olisi ollut valmis. Työväenpuolueen johdon horjunta lykkäsi taistelun epäedullisempaan ajankohtaan.

Suomen kohdalla ”Lokakuu” merkitsi sitä, että Lenin ja kansankomissaarien neuvosto myönsivät Suomelle itsenäisyyden. Venäjällä Kerenskin väliaikainen hallitus ei olisi tähän myöntynyt, eikä Suomen porvaristo sitä silloin edes vaatinut. Suomessa kesällä 1917 eduskunnassa enemmistönä olleiden sosialidemokraattien toimesta hyväksyttiin valtalaki, jolla valta siirrettiin Suomen eduskunnalle. Silloin Suomen porvarit sopivat Kerenskin hallituksen kanssa Suomen eduskunnan hajottamisesta, minkä jälkeen määrättiin uudet vaalit ja valtalaki kuivui kokoon. Porvarit kuitenkin käänsivät takkinsa heti Lokakuun vallankumouksen jälkeen ja julistivat puolestaan Suomen itsenäiseksi Venä-

jästä. Suomen itsenäisyyttä ulkovallat eivät kuitenkaan tunnustaneet, vaan vaativat, että tunnustus on ensin saatava Neuvosto-Venäjältä. Vuoden 1917 viimeisenä päivänä myöhään yöllä neuvostohallitus hyväksyi Suomen itsenäisyyden.

Kriisi johti 27.1.1918 sisällissotaan. Työkansa muodosti Etelä-Suomeen Suomen Sosialistisen Työväen tasavallan. Suomesta tuli toinen sosialistinen valtio maailmassa. Vallankumouksellisen Suomen ja Neuvosto-Venäjän välille allekirjoitettiin ystävyys- ja yhteistyösopimus 1.3.1918. Se oli ensimmäinen kahden sosialistisen valtion välillä tasa-arvon ja keskinäisen edun pohjalta tehty sopimus ja osoitus kansojen kanssakäymisestä.

Marxilainen tietous eteni jättiaskelin

Luokkataistelun kannalta Lokakuu ja siihen johtaneet tapahtumat merkitsivät nopeaa ja hyppäyksellistä marxilaisen teorian ja luokkataistelun taktiikan edistystä. Vuotta 1917 edeltäneinä vuosina vallankumouksellisen liikkeen kehitys eteni vaihteittain ja monipuolistui toimintataktiikan ja teorian osalta koko ajan. Silloin Lenin ja bolshevikit tuottivat vallankumouksellisen työn välineeksi uutta kokemusta ja kirjallista aineistoa, joka palveli kansainvälistä työväenliikettä.

Monet merkittävät kirjalliset dokumentit syntyivät Lokakuun kumoukseen johtavassa kehitysprosessissa. Tästä esimerkkeinä Leninin teokset: ”Mitä on tehtävä”, ”Askel eteenpäin, kaksi askelta taaksepäin”, ”Materialismi ja empiriokritisismi”, ”Valtio ja vallankumous” sekä ”Marxilaisuus ja kapina”. Vaikka vallankumouksellisen tilanteen edellytykset tänään ovat ratkaisevasti erilaiset kuin 100 vuotta sitten, ovat nämä toimintakokemukset ja teokset vallankumoukselliselle liikkeelle edelleen välttämättömiä.

Bolshevikeilla nerokas luokkataistelutaktiikka

Lokakuun merkitys ei olisi voinut osoittautua pysyväksi ja yleismaailmalliseksi, elleivät Neuvosto-Venäjän johto ja bolshevikit olisi kyenneet oikealla hetkellä toimintataktiikan muutokseen. Luonnollisesti Lenin ja bolshevikit sekä heidän liittolaisensa toisessa internationaalissa tähtäsivät maailman vallankumoukseen. Kun porvaristo sitten Euroopassa kykeni pysäyttämään vallankumouksellisen liikkeen, osattiin heti päätellä vallankumouksellisen tilanteen päättyneen ja muutettiin toimintataktiikkaa. Päätettiin muodostaa Neuvostoliitosta sosialismin sillanpää-asema esimerkiksi ja tueksi maailman työkansalle heidän taistelussaan sosialistisen vallankumouksen puolesta.

Tämä taktinen siirtyminen pois ”suorasta rintamahyökkäyksestä” synnytti suurpääoman vastaisen yhteisrintamataktiikan. Esimerkiksi Suomessa porvaristo kykeni kukistamaan työväen vallankumouksen Saksan armeijan tuella. Silloin Suomen vallankumoukselliset voimat joutuivat siirtymään maanlaiseen toimintaan. Tässä tilanteessa uuteen taktiikkaan nojautuen perustettiin julkisuudessa toimiva Suomen Sosialistinen Työväenpuolue, joka sai Suomen eduskuntaan parhaimmillaan 20 edustajaa.

Lokakuun vallankumous todella muutti maailman

Miten Lokakuun vallankumouksen vaikutus ilmeni maailmassa? Neuvostoliitto kykeni vuoteen 1941 tultaessa kohoamaan maailman toiseksi merkittävämmäksi taloudeksi kaikilla mittareilla mitattuna. Maa teollistettiin ja maatalous koneistettiin, luotiin koulu- ja terveydenhoitojärjestelmä. 1930-luvulla luotiin fasismin vastainen kansanrintama ja rakennettiin luottamuksellisia suhteita ulkovaltojen kanssa. Kaikkeen tähän perustuen Neuvostoliitto oli se ratkaiseva voima, jonka turvin lyötiin takaisin saksalaisen fasismin hyökkäys. Luotiin todellakin se sosialismin sillanpää, jonka voimasta muodostui sosialistinen maailmanjärjestelmä ja siirtomaat saivat vapautensa.

Läntisen Euroopan maissa kehitettiin sodanjälkeisinä vuosina ns. hyvinvointiyhteiskuntaa. Silloin sanottiin, että missä työläiset ja kapitalistit istuivat yhdessä neuvottelupöytään, mukana istui vielä kolmas näkymätön neuvottelija. Se oli lokakuun vallankumous, sosialismin esimerkki ja saavutukset. Se pakotti kapitalistit myönnytyksiin. Näin luotiin ne sosiaaliset turvajärjestelmät, joita tänään kapitalistien toimesta ja uusliberalistisen politiikan voimin puretaan ilman työkansan vastarintaa.

Myös siirtomaiden itsenäistymisessä oli lokakuun vallankumouksella suuri vaikutus. Neuvostoliitto tuki kehitysmaissa imperialismia vastaan taistelleita vapautusliikkeitä ja useat itsenäistyneet entiset siirtomaat valitsivat ei-kapitalistisen kehitystien.

Sosialismin taantumisen syyt tutkittava tarkkaan

Suuri kysymys on: Lokakuusta 1980-luvun lopulle saakka sosialismi kehittyi ja kohtasi lukemattomia vastahyökkäyksiä. Ne kyettiin aina torjumaan. Mutta miksi 1980-1990 lukujen vaihteessa sosialismin vastaista poliittista ja ideologista hyökkäystä ei enää kyetty torjumaan, vaikka sosialismi oli silloin vahvempi kuin koskaan aiemmin? Tunnettu hyvin Jeltsinin ja Gorbatschovin rikokset, mutta ratkaisevin tieto ja oivallus sosialismin hajoamiseen liittyvässä kysymyksessä löytyy toisaalta.

Vallankumous: harppaus tiedossa ja taktiikassa

Palauttakaamme mieleen, että kun Marx ja Engels perustivat Kommunistien Liiton, syntyi samalla järjestäytyneet kapitalisminvastaiseen luokkataisteluun kykenevä työväenliike. Se oli seurausta siitä, että löydettiin työväenluokan yhteinen maailmankatsomus ja kyettiin näkemään työväenluokan tuleva tehtävä, kapitalismin kumoaminen. Samalla Marx ja Engels asettivat tehtäväksi epätieteellisen pikkuporvarillisen ideologian torjumisen.

Kun Lenin ja bolshevikit valmistautuivat Lokakuun kumoukseen, ei tähän enää riittänyt se tieto, joka oli perintönä Marxilta, Engelsiltä ja I internationaalilta. Jouduttiin tekemään paljon työtä marxilaisen ideologian ja maailmankatsomuksen kehittämiseksi, jolla tähdättiin pidemmälle tulevaan vallankumouksen aikaan. Merkittävä teos tässä työssä oli mm. Leninin ”Materialismi ja empiriokritisismi, jossa menestyksellisesti torjuttiin pikkuporvarillisen ideologian levittämistä työväenluokkaan.

Marxilainen maailmankuva ja yhteinen tavoite hämärtynyt

On kulunut runsaat 25 vuotta reaaliosialismin hajottamisesta. Yksin Euroopasta (mukaan lukien Venäjä ja Suomi) löytyy satoja kommunistisiksi itsensä katsovia ryhmiä ja puolueita. Niille kaikille on yhteistä se, että jokaisella on omanlaisensa näkemys siitä, miten yhteiskuntapolitiikka tulee hoitaa. Näiden kaikkien ongelmana on, että marxilaisista tiedettä ja maailmankatsomusta ei haluta tai kyetä ottamaan politiikan työkaluksi.

Marxille, Engelsille, Leninille ja bolshevikille ensisijaista oli marxilaisen filosofian ja maailmankatsomuksen haltuunotto sekä sen avulla tehty arvio yhteisestä luokkataistelutaktiikasta. Monille ”kommunisteille” on tänään tyyppillistä, että marxilaista maailmankuvaa ei tunneta, teoriaa jopa halveksitaan eikä välttämättä edes tiedetä dialektisen ja historiallisen materialismin olemassaolosta. Näin ei uusliberalismille sosialistista vastavoimaa rakenneta.

Tunnettu hyvinkin, miten Jeltsinin, Gorbatschovin, Gaidarin ym. johdolla onnistuttiin kaatamaan sosialismi. Isompi kysymys on, että miksi tälle politiikalle ei löytynyt vastavoimaa? Sosialismille ei osattu siinä vaiheessa asettaa muuta päämäärää kuin aineellisen hyvinvoinnin kohottaminen. Enää ei nähty, miksi sosialismi soveltuisi tähän kapitalismia paremmin.

Alussa Neuvostoliitossa kehitettiin marxilaista maailmankatsomusta ja sosialismin teoriaa, mutta filosofian oppikirjoja ei päivitetty enää 1980-luvulla. Neuvostoliitossa yhteiskuntakehityksen tavoitteeksi asetettiin kyllä kommunistinen yhteiskunta, mutta tätä tavoitetta ei koskaan haluttu viedä käytäntöön. Ei esitetty, miten sitä toteutetaan ja mitä se tarkoittaisi nyky-yhteiskunnassa.

Uusliberalismin vaikutusta ei osattu ennakoida

Lokakuun vallankumouksen perintönä syntyi sosialistinen maailmanjärjestelmä, siirtomaiden vapautus, länsimaiden sosiaaliset turvajärjestelmät ja pitkä rauhan ajanjakso. Kansainvälisellä työväenliikkeellä oli pitkään yhteisymmärrys kapitalismin vastaisesta luokkataistelutaktiikasta. Se perustui kuitenkin ajatukseen, että Neuvostoliitto säilyttää edelleen sosialismin sillanpää-aseman ja sen esimerkin turvin kansallisvaltiot vuoron perään siirtyvät sosialismiin.

Tämä taktiikka ei toiminut loputtomiin. Tämä olisi pitänyt kyetä ennakoimaan, koska historiallinen materialismin mukaisesti yhteiskuntakehityksellä on valittavanaan aina eri vaihtoehtoja. Yhteiskuntakehitys ei ollut suoraviivaista ja toi mukanaan kapitalismin vaiheen, jossa pääomia alettiin siirtää halvan työvoiman maihin. Syntyi globalisaatio ja uusliberalismi. Tähän ei sosialismi ollut varautunut. Jopa sosialisminkin oloissa oli tahoja, joille kasautui rahaa. Uusliberalismissa he näkivät keinon saada käyttöön nämä varat.

Marxilainen maailmankuva ja luokkataistelutaktiikka päivitettävä

Mitä siis Lokakuun perintö velvoittaa? Työväenluokan hajaannuksen välitön syy on, että siltä puuttuu toimintaan suuntaava yhtenäinen tieteellinen marxilainen maailmankatsomus. Marxilais-leniniläinen maailmankatsomus on 30 vuoden aikana jäänyt jälkeen tieteen ja yhteiskunnan kehityksestä. Tehtävämme on päivittää marxilainen dialektisen ja historiallisen materialismin filosofia vastaamaan nykyistä tietoutta.

Vain yhtenäinen maailmankatsomus luo perustan työväenluokan yhtenäisyydelle. Toinen tehtävämme on tutkia maailman talouskehitystä ja luoda työväenluokan kapitalismin vastaiselle luokkataistelulle uudelleen yhteinen strategia ja taktiikka. Tämän pohjana voisi olla 30-luvun fasisminvastaisesta kansanrintamasta tuttu yhteisrintamapolitiikka. Näitä tehtäviä varten on muodostettava kansainvälisiä yhteistyö-elimä.

